

Beslutningsforslag nr. B 98. Fremsat den 22. januar 1987 af Albrechtsn (VS), Elisabeth Bruun Olesen (VS) og Tinning (VS)

Forslag til folketingsbeslutning om vurdering af forholdene i Tyrkiet

Folketinget opfordrer regeringen til at afgøre spørgsmålet om genoptagelse af sagen ved Den europæiske Menneskerettighedskommission om Tyrkiets overholdelse af menneskerettighederne ud fra følgende retningslinjer:

1. En forudsætning for endelig opgivelse af sagen mod Tyrkiet er, at Menneskerettighedskommissionens endelige rapport dokumenterer, at der er indført såvel et formelt som et reelt og effektivt forbud mod tortur i Tyrkiet.
2. En yderligere forudsætning er, at den endelige rapport dokumenterer, at Tyrkiets regering har sikret løsladelsen af alle politiske fanger, herunder ikke mindst de mange redaktører m.v., som er fængslet, fordi de har søgt at benytte den påståede ytringsfrihed.
3. Endelig er det en forudsætning, at rapporten dokumenterer, at undtagelsestilstanden i de kurdiske provinser er ophævet, og at den kurdiske befolknings menneskerettigheder respekteres.

Bemærkninger til forslaget

Under Folketingets debat den 16. maj 1986 om et VS-forslag til folketingsbeslutning om en aktiv indsats mod diktaturet i Tyrkiet (se Folketingstidende 1985-86, forhandlingerne sp. 9558-9559 og 11176-11200 samt tillæg A sp. 5453) oplyste udenrigsministeren, at »Først når vi har set den endelige rapport, der skal afgives af Menneskerettighedskommissionen i februar 1987, har vi mulighed for at vurdere, om forliget er opfyldt, og om menneskerettighedssituationen i Tyrkiet igen har nået et sådant stade, at vi ikke længere behøver at appellere til menneskerettighedsorganerne i Strasbourg«.

Det vil sige, at den danske regering på baggrund af denne rapport vil afgøre, om sagen mod Tyrkiet ved Den europæiske Menneskerettighedskommission skal trækkes endeligt tilbage eller opgives. (Sammen med Holland, Norge, Sverige og Frankrig indgik den danske regering i slutningen af 1985 forlig med Tyrkiet om, at sagen blev stillet i bero med henblik på, at Tyrkiet skulle gennemføre sådanne forbedringer i overholdelsen af menneskerettighederne, at sagen vil kunne hæves, hvilket afgøres ud fra den nævnte endelige rapport).

Beslutningsforslaget har til formål at give regeringen klare retningslinjer for den afgørelse, der inden længe skal træffes.

I ly af forligsordningen har regeringen længe indtaget en afventende holdning over for den tyrkiske regering, selv om der har været rigelig og stadig dokumentation for, at torturen og krænkelser af menneskerettighederne fortsætter.

Dette dokumenteres senest i Dan Danske Helsinki-komites rapport fra november 1986. I denne rapport dokumenteres den fortsatte anvendelse af tortur i de tyrkiske fængsler helt frem til august 1986. Det dokumenteres ligeledes, at de fremskridt vedrørende ytringsfriheden, som f.eks. Bjørn Elmqvist (V) mente at kunne se under folketingsdebatten den 16. maj 1986, er udeblevet, og der er f.eks. rejst sag imod bladet Nokta, som har bragt beretninger om torturen. En lang række redaktører er fængslet og idømt langvarige fængselsstraffe. I slutningen af 1986 blev 264 fagforeningsfolk idømt lange fængselsstraffe for »at have organiseret sig

med henblik på at give en social klasse fortrinsret frem for en anden« (citeret efter Politiken den 5. januar 1987).

Fagforeningsfolkene »forbrydelse« er med andre ord, at de har kæmpet for arbejderklassens interesser, og det er altså ikke tilladt. Alene dette er tilstrækkeligt til at dokumentere, at Tyrkiet ikke er et demokrati, men derimod et diktatur vendt imod arbejderklassen og de undertrykte nationaliteter (f.eks. kurderne).

I Kurdistan farer det tyrkiske militær frem med stadig større grusomhed mod en befolkning, der er fast besluttet på at opnå ret til at bevare sin egen kultur og leve i frihed. Det tyrkiske militær er i dette store område i færd med at fremprovokere en regulær krig, som ikke alene vil være en stor ulykke for såvel kurderne som tyrkerne, men som jo også på grund af områdets beliggenhed kan være med til at sætte ild til den mellemstlige krudttønde. Det er USAs og NATOs interesser, der gør, at det kurdiske spørgsmål forsøges glemt. Men NATO risikerer altså, at denne kyniske og overordentlig kortsigtede politik om føje år vil føre til en katastrofe. I Kurdistans naboland, Iran, blev der sat en effektiv stopper for den amerikanske indflydelse. Desværre drager NATO og USA ikke erfaringer af sådanne begivenheder, men tror stadig, at undertrykte nationer stedse kan holdes nede.

I Politikens leder den 5. januar 1987 slås det fast, at situationen i Tyrkiet stadig ikke er acceptabel. Og lederen kræver, at Tyrkiet nu indfører et klart forbud mod tortur og sikrer individuel klageadgang til Den europæiske Menneskerettighedskommission inden 1. februar.

Efter forslagsstillernes opfattelse må forbudet mod tortur ganske enkelt være en forudsætning for en dansk godkendelse af den endelige rapport fra Menneskerettighedskommissionen. De to yderligere forudsætninger må være frigivelse af de politiske fanger og ophævelse af den militære undtagelsestilstand i en række provinser, især i Kurdistan.

Opfyldelsen af disse punkter vil ikke være tilstrækkelig for, at Tyrkiet vil kunne kaldes et demokrati. Dertil vil også kræves f.eks. fri ret til at

drive politisk virksomhed, danne partier, sikring af de faglige rettigheder osv. Men hvis ikke de tre ovennævnte punkter er opfyldt, så kan det i hvert fald under ingen omstændigheder efter forslagsstillernes opfattelse komme på tale at godkende forholdene i Tyrkiet og dermed endeligt opgive sagen mod Tyrkiet ved Menneskerettighedskommissionen.

Det er jo glædeligt, at et stort flertal af Folketingets partier (bortset fra Fremskridtspartiet, hvad der desværre ikke kan undre) i fællesskab har kunnet fremsætte beslutningsforslag om oprettelse af et menneskerettighedscenter i Danmark (beslutningsforslag nr. B 71). Men noget sådant forpligter. Den danske indsats for menneskerettigheder må aldrig underordnes f.eks. NATO-interesser, og det er glædeligt, at vi alle kan kritisere f.eks. krænkelser af menneskerettighederne i Afghanistan, men de danske bestræbelser på menneskerettighedsområdet ville helt tabe troværdigheden, hvis

man kunne godkende forholdene i Tyrkiet uden at have dokumentation for, at i hvert fald de i dette beslutningsforslag nævnte tre betingelser er opfyldt.

Det var efter forslagsstillernes opfattelse en fejltagelse at indgå forliget med Tyrkiet om suspension af retssagen. Og siden har regeringen ført en henholdende politik over for Tyrkiet og hele tiden henvist til, at numåtte vi jo vente på den endelige rapport. Ud fra disse erfaringer er der desværre en oplagt risiko for, at regeringen nu igen begår en fejltagelse, nemlig ved at godkende rapporten uden at de fundamentale betingelser er opfyldt. En sådan godkendelse af forholdene i Tyrkiet ville give det tyrkiske regime en blåstempling, som regimet uundgåeligt vil benytte til at opretholde og måske endda yderligere forværre forholdene. Dette ville netop blive muliggjort, fordi det internationale pres så ville være mindsket.

Dette beslutningsforslag skal sikre, at en sådan fejltagelse ikke begås.